

УДК 316:342.25

І. Парубчак

СОЦІАЛЬНА ЗНАЧИМІСТЬ МОЛОДІЖНИХ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ОБ’ЄДНАНЬ ЯК СУБ’ЄКТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ

Вивчено діяльність громадських молодіжних організацій та об’єднань Західного регіону України. Встановлено, що вирішення наявних регіональних проблем та негараздів у молодіжному середовищі полягає у консолідації зусиль місцевої влади та молодіжних громадських організацій і об’єднань. З’ясовано, що незважаючи на започаткування новітніх форм молодіжного руху на цих теренах, діяльність громадських молодіжних організацій ще є недостатньо ефективною. Проаналізовано соціальну значимість молодіжних громадських організацій і об’єднань. Зроблено висновок про переважання у молодій частини українського суспільства індивідуалістичної концепції людини.

Ключові слова: державна молодіжна політика, органи державної та місцевої влади, молодіжні організації та об’єднання, соціальна значимість, індивідуалістична та персоналістична концепція людини.

Виклики життя зумовлюють певну кількість проблем, особисті проблеми кожної людини спричиняють появу проблем громадських, вирішувати які повинна кожна людина персонально. Відсутність вільних робочих місць, нестача коштів для забезпечення відповідного рівня життя, небезпека потрапити до лікарні та отримати пакет “безкоштовних” медичних послуг, складна екологія, недостатній соціальний захист малозабезпечених громадян, криза системи виховання – це лише невеликий перелік тих проблем, які щоденно належить вирішувати різним поколінням. Ці проблеми призводять до появи інших: алкоголізму, злочинності, наркоманії, низького рівня культури, деградації суспільства. Сучасний розвиток України неможливий без формування засад та побудови громадянського суспільства, такого суспільства, яке реалізує надзвичайно важливі потреби молоді людини.

У реалізації молодіжної політики місцеві органи влади використовують різноманітні форми та методи. Досить важливою для досягнення результатів у цій царині є тісна співпраця місцевих органів влади із молодіжними організаціями та їх об’єднаннями.

Для молоді, яка вибирає свій шлях суспільного буття, досить важливо правильно вибрати концепцію людини, на якій повинно ґрунтуватися суспільство. Це може бути як колективістська концепція (за якої людина як індивід не має цінності, а вважається лише часткою суспільства), так і індивідуалістична концепція людини, в якій вже суспільство не має цінності – рахуються лише із самим індивідом, для якого суспільство вже є певною загрозою. Альтернативою цим двом концепціям є персоналістична концепція людини, що ґрунтується на засадах особистого добробуту, добра конкретної людини, яке твориться спільно з іншими людьми та є шансом для солідарного формування суспільного добра, побудови громадянського суспільства.

Саме такий останній підхід повинні культивувати місцеві органи влади при реалізації молодіжної політики території та регіону. І ефективно вони це зможуть робити лише шляхом широкого залучення до цього молодіжних громадських організацій різного

спрямування. Тому досить важливо вивчити та проаналізувати діяльність вітчизняних та закордонних громадських організацій та об'єднань з метою залучення їхнього позитивного досвіду з провадження молодіжної політики.

Об'єктом дослідження є ефективність процесу реалізації державної молодіжної політики в Україні. Отже, предметом буде соціальна значимість молодіжних громадських організацій та об'єднань як суб'єктів реалізації державної молодіжної політики.

Метою статті є вдосконалення системи управління державною молодіжною політикою через діяльність громадських організацій та об'єднань шляхом підвищення їх соціальної значимості. Для цього потрібно вирішити такі завдання:

1. Встановити, наскільки вирішення наявних регіональних проблем та негараздів у молодіжному середовищі полягає у консолідації зусиль місцевої влади та молодіжних громадських організацій та їх об'єднань.

2. Проаналізувати діяльність громадських молодіжних організацій та об'єднань Західного регіону України, враховуючи їхню ментальну спорідненість та близькість особливостей історичного формування.

3. Зробити висновок про ефективність роботи молодіжних організацій та готовність працювати у них молоді, враховуючи результати проведеного соціологічного опитування щодо її ставлення до соціальної цінності (чи дієвості і необхідності функціонування) молодіжних громадських організацій.

Історичний досвід засвідчує: справжній прорив суспільства у нову якість можливий лише тоді, коли у його трансформації активно включається молодь. У ХХ ст., розглядаючи глобальні питання життя держав, люди все частіше почали виділяти у суспільному устрої особливу громадську політичну категорію. Ця категорія не була органом влади, оскільки не здійснювала безпосередньо керування державою, вона не була і бізнесовою структурою оскільки не мала за мету отримання прибутку. Це не був і засіб масової інформації, адже його завданням не було регулярне забезпечення об'єктивною інформацією громадськості [1].

Громадська діяльність – це така суспільно корисна діяльність громадян, результатом якої є позитивний вплив на суспільні процеси, зокрема: покращення умов життя людей, задоволення вітальних потреб тощо. Відсутність відповідної діяльності громадських інститутів (об'єднань громадян) у складні періоди суспільного розвитку зумовлюють ще більший ріст злочинності, спричинений безробіттям дорослих, безпритульністю дітей із неблагополучних сімей. Відбувається занепад духовності та моралі, насамперед у середовищі молоді. Домінування негативних засад значно поглиблює соціально-економічну кризу, затягує її на невизначений термін [2].

Діяльність громадських, благодійних організацій, фондів, професійних спілок сприяє підтриманню найбільш незахищених соціальних верств населення, серед яких значний фрагмент становлять молоді люди, привертає до їх проблем увагу широкої громадськості, владних структур, бізнесових кіл. Дитячі та молодіжні організації здійснюють виховання підростаючого покоління. А разом вони, охоплюючи значну частину населення, підвищують його громадську активність, національну свідомість, залучають до вирішення проблем загальнодержавного та регіонального рівня [3].

Особливої уваги треба надати позитивному досвіду роботи низки громадських молодіжних організацій Західного регіону України, враховуючи їхню ментальну спорідненість та близькі особливості формування історичного розвитку. Саме громадські молодіжні організації (іноді за підтримки місцевих органів влади) допомагають вирішувати реальні проблеми територій та регіону, роблять те, що місцева влада зробити не може.

Для органів виконавчої влади та місцевого самоврядування Волинської області (як і України загалом) надзвичайно важливим є якомога повніше залучення молоді до трансформаційних процесів, використовуючи різноманіття молодіжних громадських організацій. Новим змістом наповнилась робота щодо залучення молоді до активної громадської діяльності, підтримки дитячих і молодіжних громадських організацій, органів студентського самоврядування. Запроваджено новий порядок надання фінансової підтримки молодіжним громадським об'єднанням та організаціям, збільшене фінансування взяло до розгляду серйозні, масштабні соціальні проекти, а не реалізацію дрібних програм, реальна користь від яких майже не відчутна. Проводяться ярмарки вакансій професій, надається фінансова підтримка для розвитку молодіжного малого підприємництва. При сприянні обласного молодіжного центру праці проведено цикл профорієнтаційних заходів [4].

В Івано-Франківській обласній державній адміністрації з метою надання допомоги у працевлаштуванні молоді створена та функціонує молодіжна біржа праці. Місцеві органи влади надають організаційну та інформаційну підтримку в розробці і реалізації молодіжних програм та заходів молодіжних і дитячих громадських організацій, інших організацій, які працюють з молоддю. Значна увага приділяється патріотичному вихованню молоді, розвитку духовності та зміцненню державницьких засад суспільства, самовираженню учнівської та студентської молоді. Мета молодіжної політики – створення необхідних соціально-економічних, політико-правових, організаційних умов та гарантій для соціального становлення, розвитку та вдосконалення як окремої молодої людини, так і всього молодого покоління [5].

Досвід роботи управління у справах сім'ї та молоді Рівенської облдержадміністрації показує, як тісна співпраця з громадськими організаціями, їх усебічна підтримка дає значний позитивний результат у вихованні підростаючого покоління, профілактиці негативних соціальних явищ та вирішенні соціальних проблем молодих членів територіальної громади. Тісна співпраця існує також із спілкою багатодітних сімей, завдяки чому є змога надавати цій категорії сімей не лише матеріальну, інформаційну, правову, психологічну та соціально-реабілітаційну допомоги, а й створити їм достойні умови для змістовного відпочинку, організації дозвілля і занять спортом, як молодих батьків, так і дітей [6].

Відповідно до Законів України “Про об'єднання громадян” [7] та “Про молодіжні та дитячі громадські організації” [8], органи виконавчої влади та місцевого самоврядування сприяють діяльності та постійно підтримують молодіжні громадські організації, надають їм методичну, організаційну та фінансову підтримку. Визначальною рисою молодіжного руху є його демократичність за типом творення та функціонування. Молодіжні громадські організації (об'єднання) створюються молоддю самостійно, добровільно. Проводяться круглі столи за участю керівників молодіжних громадських об'єднань, активістів та молодіжних лідерів, молодіжних представників релігійних, приватних (недержавних) установ, де відбувається обмін досвідом та обговорення актуальних питань [9]. Молодіжні громадські організації взаємодіють із структурними підрозділами місцевої влади, бізнесом у залученні позабюджетних коштів для вирішення проблем молоді. Практично здобуті знання про природу, сучасну екологічну ситуацію регіону залишають у молоді в подальшому вагомий слід – багато молодих людей після шкільної освіти вступають на професійну ниву охорони навколишнього середовища [10].

Упродовж років незалежності України на Львівщині (так само, як в інших регіонах держави) відбулися значні перемини у суспільно-політичному житті. Було сформовано

нові політичні структури та органи управління, якісно змінилися їх складові частини. У цьому ж контексті різноманітних змін зазнав молодіжний рух. Специфіка Львівського регіону, так само як Івано-Франківської та Тернопільської областей, яка базується на глибоких історичних коріннях молодіжного руху, в умовах розвалу комсомольських та піонерських організацій колишнього Радянського Союзу сприяла створенню нових молодіжних та дитячих організацій. Активно беручи участь у процесах демократизації, будучи соціально активною, молодь Львівщини розпочала пошук нових шляхів своєї самореалізації. Цей період характерний досить різним ставленням до державної управлінської структури з питань молодіжної політики, нерідко є навіть діаметрально протилежним. Нерідко відроджені громадські організації, загалом здійснюючи надзвичайно важливу місію щодо згуртування молоді, вбачали в державних органах влади своєрідну спробу посягання на їхню незалежну діяльність. Якщо до 1991 р. молодіжні організації, здебільшого, формувалися на основі зацікавленості своїх членів до питань історії та культури краю, екології, дозвілля, то після здобуття незалежності Україною, поступово перейшли до сформованого політичного плюралізму. З неформальних молодіжних об'єднань почали утворюватись об'єднання більше структурно організовані [11].

Важливим напрямком реалізації державної молодіжної політики у Львівській області була і залишається підтримка молодіжних ініціатив, залучення молоді до участі в роботі молодіжних громадських організацій та об'єднань різних напрямків діяльності. На сьогодні на обласному рівні діють 264 молодіжних громадських організацій та фондів різних напрямків діяльності військово-патріотичного, скаутського, духовно-просвітницького та культурологічного спрямування [12]. Львівщина і тут, звичайно, займає одне із перших місць в Україні, вона перша відродила та започаткувала значну кількість молодіжних організацій, робота яких скерована на виховання національно-свідомої, морально і фізично здорової, патріотично налаштованої молоді. Практично в перших десять років незалежності України молодіжний рух Львівщини домінував за своєю політичною активністю над іншими регіонами України [13].

Для визначення соціальної значимості молодіжних організацій Львівської області, зокрема їх впливу на молодіжне середовище та корисності при вирішенні його проблем було проведено соціологічні опитування студентської молоді, що навчається у львівських вищих навчальних закладах. Загальна кількість опитаних респондентів становила 570 осіб, кожній із яких, поряд з іншими запитаннями анкети була надана можливість висловити своє ставлення щодо діяльності МГО:

1. Переважна більшість молодіжних організацій області захищає інтереси молоді і я хотіла би бути членом однієї з них.
2. Переважна більшість цих молодіжних організацій області можливо і потрібна, але я й сама можу і без них вирішити свої проблеми.
3. Переважна більшість цих молодіжних організацій області не потрібна, хоча вони часом і вирішують деякі молодіжні проблеми.
4. Молодіжні організації області не потрібні і вони не вирішують жодних молодіжних проблем.

При аналізі частоти виборів відповідей встановлено, що найчастіше (37,82%) студенти вибирають другу відповідь. Першу відповідь вибрало 17,98% опитаних, 22,71% вибрало третю відповідь і 21,49% – четверту. Суттєвої різниці у розподілі виборів між респондентами чоловічої та жіночої статі не виявлено (рис. 1).

Сумісний аналіз результатів соціологічного опитування дає право припустити, що у сучасному молодіжному середовищі не лише культивується, але й переважає індивідуалістична концепція людини, згідно з якою вона сама повинна давати собі раду. Звичайно така система поглядів зумовлює підприємливість, творчість та часом призводить до матеріального зростання особи. Потрібно лише так організувати суспільне життя, щоби члени спільноти не заважали один одному, щоби гарантувалась свобода кожного. Однак такий шлях є відходом від формування засад громадянського суспільства [14]. Тому органи державної влади усіх рівнів повинні зробити значні зусилля для зростання іміджу молодіжних громадських організацій шляхом сприяння їх у всебічному розвитку та розширення сфери суспільного впливу на молодіжне середовище.

Відповіді респондентів:

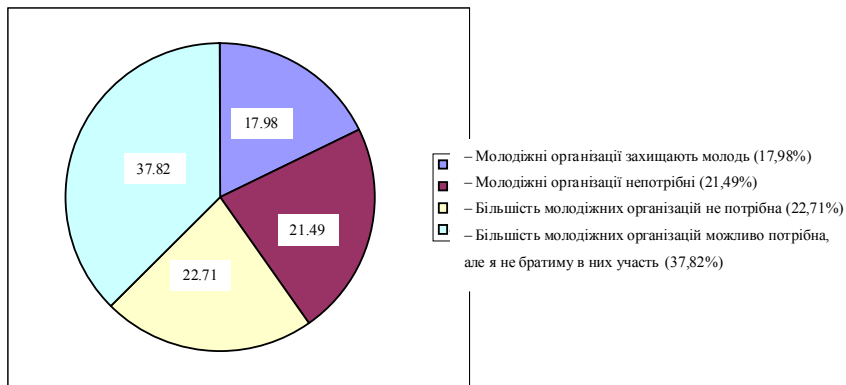

Рис. 1. Розподіл відповідей щодо значимості молодіжних організацій Львівської області

У Львові сконцентрована значна кількість вищих закладів освіти II – IV рівнів акредитації, є вагомий виробничий і культурний потенціал, що суттєво впливає на концентрацію молоді. Однак ця студентська молодь зазвичай неоднорідна, специфічна у своїх запитах, інтересах та потребах, радикальніша у своїх поривах, ніж інші соціально-демографічні групи населення, має більш якісну освіту, порівняно з однолітками, які живуть в інших соціальних умовах.

Доцільно зауважити, що частина львівської молоді проявляє соціальну активність для вирішення своїх непростих проблем, намагаючись досягти мети через участь у молодіжних громадських організаціях. Якщо проаналізувати рівень і стан фінансування місцевих молодіжних програм і заходів, спрямованих на соціальну підтримку дітей та молоді, то на сьогодні можна стверджувати, що вони надзвичайно низькі. Як було показано вище, більшість молоді Львівської області (95%) залишається ще неорганізованою і тому її проблеми вимагають постійної уваги від суспільства, насамперед, від органів місцевої влади. На сьогодні можна стверджувати, що незважаючи на історичні започаткування, становлення молодіжного руху на Львівщині ще не набуло стійкого характеру (що є властивим, до речі, і для інших регіонів України). Це зумовлено низкою причин, а саме:

– відсутністю контактів між різними громадськими молодіжними організаціями з метою спільного вирішення молодіжних проблем;

- недостатньою фінансовою підтримкою з боку місцевих бюджетів (обласного, районного чи міського) молодіжних організацій;
- відсутністю чіткої системи (концепції, програми) співпраці молодіжної галузі з усіма молодіжними громадськими організаціями;
- відсутністю спільного координаційного органу (Ради молодіжних організацій);
- відсутністю бажання кооперувати зусилля між однопрофільними молодіжними організаціями;
- недостатньою організованістю, відсутністю єдності поглядів і дій щодо стратегії ролі молодіжних організацій у вирішенні проблем області;
- відстороненням молодіжних організацій від вирішення економічних перетворень, насамперед у межах окремих підприємств чи галузей;
- намаганням окремих організацій “працювати” під конкретного лідера та повна залежність від цих лідерів;
- малочисельністю та претензіями на свою елітарність деяких молодіжних громадських організацій;
- неоднорідністю молодіжних організацій, члени яких належать до різних соціальних груп;
- відсутністю контактів з боку організованої молодіжної галузі з неформальними групами і об'єднаннями, права (або повна відсутність) підтримка їх ініціатив [15].

Висновки

Перераховані причини частково є наслідком того, що, як і в інших регіонах України, так і на Львівщині в останній період не вивчався молодіжний рух як соціальне, політичне явище, не досліджувалися також усі можливі форми об'єднання молоді та їх вплив на соціальний розвиток територіальних громад і регіонів загалом.

Для поліпшення наявної ситуації необхідно відпрацювати концепцію (програму) співпраці молодіжної галузі з усіма зареєстрованими (та можливими) молодіжними громадськими організаціями регіонів та територій, що буде сприяти консолідації їх дій у напрямку зростання громадських принципів та подальшому формуванню засад громадянського суспільства в перехідному українському суспільстві. У цій програмі обов'язково потрібно передбачити широкі просвітницькі засади щодо ролі молодіжних громадських організацій, що згодом дасть змогу більшій частині української молоді приєднатись до певного виду діяльності громадських організацій, більш певно зрозуміти роль цих організацій та методу горизонтальних зв'язків, що вони утворюють.

Література

1. Балакірева О. М. Державна молодіжна політика як важливий напрям діяльності владних інститутів щодо розв'язання проблем молоді в сучасній Україні / О. М. Балакірева, В. А. Головенько // Укр. соціум [Текст]. — 2008. — № 6. — С. 149, 150.
2. Атрошенко Б. Історія молодіжної політики незалежної України пишеться вже зараз / Б. Атрошенко, В. Коваленко // Сіверянський літопис [Текст]. — 2006. — № 6. — С. 112—114.
3. Зінченко А. Державна молодіжна політика: історія формування, проблеми, перспективи / А. Зінченко // Політичний менеджмент [Текст]. — 2007. — № 1. — С. 185, 186.
4. Про програму реалізації молодіжної політики у Волинській області на 2007 – 2010 рр. [Електронний ресурс] : Рішення сесії Луцької обласної ради № 9/17 від 27.12.2006 р. — Режим доступу : <http://www.voladm.gov.ua>.

5. Про роботу управління у 2009 році [Текст] : лист № 31-6/02-183 від 12.09.2009 р. — Івано-Франківськ : Івано-Франківська обласна державна адміністрація ; Управління у справах сім'ї та молоді, 2009. — С. 1, 2; 4.
6. Громадська діяльність для новачків [Текст] : зб. матер. Рівненського обл. ком. молодіж. орг. — Рівне : [б. в.], 2008. — 73 с.
7. Про об'єднання громадян [Електронний ресурс] : Закон України № 460-ХІІ від 16.06.1992 р. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
8. Про молодіжні та дитячі громадські організації [Електронний ресурс] : Закон України № 281-ХІV від 01.12.1998 р. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
9. Кривчик Г. Г. Молодіжна політика в Україні у дзеркалі історизму і об'єктивності / Г. Г. Кривчик // Грані [Текст]. — 2009. — № 6. — С. 153—155.
10. Пилипчук І. Державна житлова молодіжна політика / І. Пилипчук, С. Федусь // Розробка державної політики [Текст] : аналіт. зап. / уклад. О. І. Кілієвич. — К. : [б. в.], 2008. — С. 137—141.
11. Ченцов В. Українська молодіжна політика від Кравчука до Кучми / В. Ченцов, К. Колесніков // Бористен [Текст]. — 2006. — № 12. — С. 12, 13.
12. Інформація про роботу управління у справах сім'ї та молоді Львівської обласної державної адміністрації [Текст] : лист № 494/1 від 08.09.2007 р. — Львів : Львівська обласна державна адміністрація; Управління у справах сім'ї та молоді, 2007. — С. 1—10.
13. Результати моніторингового опитування населення України стосовно соціального становища молоді [Текст]. — К. : Український ін-т соціальних досліджень, 2009. — 34 с.
14. Сурмин Ю. П. Методология и методы социологических исследований [Текст] / Ю. П. Сурмин, Н. В. Туленков. — К. : МАУП, 2006. — 304 с.
15. Перепелиця М. П. Державна молодіжна політика в Україні (регіональний аспект) [Текст]. — К. : Український інститут соціальних досліджень ; Український центр політичного менеджменту, 2007. — 242 с.

I. Parubchak

SOCIAL STATUS OF YOUTH PUBLIC ORGANIZATIONS AND UNIONS AS SUBJECTS OF NATIONAL YOUTH POLICY REALIZATION

The activity of youth public organizations and unions in Western region of Ukraine is studied. It is determined that solving of current regional problems in youth environment lays in consolidation of the efforts of local authorities with youth public organizations and unions. It is also mentioned that despite the establishment of new forms of youth movement in these territories, the activity of youth public organizations is still not effective. The social importance of youth public organizations and unions is analysed. The conclusion about the predominance of a young Ukrainian society individualistic conception of human is drawn.

Key words: state youth policy, state and local governments, youth organizations and unions, social relevance, individualistic and personalistic conception of human.